

KNBV

JAARVERSLAG 2022

DE KNBV

De KNBV, Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging, heeft als doel het bosbeheer, het natuurbehoud en het landschapsbeheer in ruime zin te bevorderen. Dit met aandacht voor de kwaliteit van het bos en de ecologische, maatschappelijke en technische aspecten van het bosbeheer op alle niveaus. Het gaat ons dus om bos en bosbeheer in al haar facetten, met het oog op de vele functies die bos en beplantingen kunnen vervullen. Solitaire bomen, boomgroepen, houtwallen, laan- en rijbeplantingen en andere landschapselementen hebben ook onze warme belangstelling.

De vereniging biedt een platform voor onderlinge informatie- en kennisuitwisseling met betrekking tot bos, bosgebruik en bosbeheer. Leden van de vereniging zijn mensen met een opleiding of functie in deze vakgebieden, maar ook eigenaren van bossen en natuurterreinen.

De vereniging organiseert regelmatig studiedagen en excursies. Bovendien ontvangen leden 10x per jaar het Vakblad Natuur Bos Landschap. Daarnaast verzorgen we de website <http://www.knbv.nl> als bron van informatie over bos, natuur en landschap voor leden en andere belangstellenden.

ERELEDEN

De vereniging heeft sinds haar oprichting in 1910 een rijke historie als het gaat om haar ereleden. Vanuit deze rijke geschiedenis heeft het bestuur gemeend dat het gepast is in het jaarverslag dit volledige overzicht op te nemen. Onderstaand overzicht geeft de huidige ereleden als ook de ereleden die helaas overleden zijn.

Jhr. ir. W.H.J. de Beaufort
Ing. L.A.S. Klingen
Dr. ir. J.H. Kuper
Prof. ir. M. M. G. R. Bol †
Ir. W. E. Meijerink †
Dr. Th. C. Oudemans †
Dhr. A. te Wechel †
Ir. F.W. Burger †
Z.K.H. Prins Bernhard †
H.M. Koningin Wilhelmina †
Z.K.H. Prins Hendrik †

ALGEMENE LEDENVERGADERINGEN

Een uitgebreid verslag van alle behandelde agendapunten is te lezen in de notulen die beschikbaar komen op www.KNBV.nl.

De Voorjaarsvergadering op 8 april 2022 werd georganiseerd in Lelystad. Het inhoudelijke programma had als thema: Uitdagingen bij bosuitbreiding – van planvorming tot realisatie. Hierbij werden de volgende inleidingen verzorgd:

- Bossenstrategie Flevoland: bosuitbreidingsambities in de polder
- Kansen voor soortenrijk klimaatbos in de provincie Utrecht
- Ontwerpuitdagingen bij bosuitbreiding: voorbeelden uit Groningen en Noord-Brabant
- Programma 5.000 ha nieuw bos SBB

De Najaarsvergadering op 4 november 2021 werd georganiseerd in Brummen. Het inhoudelijke middagprogramma had als thema: Agroforestry. Hierbij werden de volgende inleidingen verzorgd:

- Agroforestry: landbouw & bos verenigd
- Pitches/studentenonderzoeken en projecten/biomeiler
- Excursie in bedrijf combinatie van noten en vee

192ste ALV

De Voorjaars ALV 2022 staat in het teken van de oprichting en instelling van diverse commissies en werkgroepen: de stichting Populier gaat over van zelfstandige stichting, in een Commissie onder de KNBV, de werkgroep Nieuwe Soorten wordt ingesteld en de subcommissie externe lobby onder de Communicatie commissie gaat van start.

De gebruikelijke documenten worden behandeld en vastgesteld, het jaarverslag en de jaarrekening over 2021. De aanwezigen worden geïnformeerd over de voorgenomen wijziging van de statuten, om deze in lijn te brengen met de veranderingen in wet- en regelgeving. Van een aantal bestuursleden moest de tweede zittingstermijn nog formeel worden goedgekeurd, dit was niet gedaan in de najaars ALV van 2021. Tijdens de vergadering werd kandidaat-voorzitter Hank Bartelink benoemd in die functie.

De inhoudelijke presentatie ging over de uitvoering van het Zuid-Hollandse Bos- en bomenbeleid, de gesproken column werd uitgesproken door Bart Nyssen.

193ste ALV

Tijdens de najaars ALV komen diverse actualiteiten in de sector aan de orde: de uitvoering van de Bossenstrategie, het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de landelijke bossenmakelaar.

Belangrijkste onderwerp op de agenda is de herziening van de statuten, waar de vergadering mee instemt. Daarnaast passeren de vaste punten zoals de begroting, de mutaties in bestuur, commissies en werkgroepen en het delen van de plannen van de commissies voor komende tijd.

Het bestuur presenteert het voornemen om te gaan werken met een jaarthema om meer eenheid en herkenbaarheid gedurende het jaar te creëren. Dit sluit aan bij het profileren van de KNBV en in aansluiting met de communicatiestrategie en de strategienota.

De inhoudelijke bijdrage verviel; de gesproken column werd uitgesproken door Gerard van Looijengoed.

BESTUUR

ALGEMEEN

Het bestuur van de KNBV bestond per 31-12-2022 uit de volgende personen:

voorzitter	Dr. Ir. H.H. (Hank) Bartelink
secretaris	Ing. G.S. (Gerard) van Looijengoed
penningmeester	Ir. M (Martijn) Boosten
ondervoorzitter	Ing. E.A.M. (Evan) Buytendijk
leden	E.C.J.B. (Esther) Vervoort (Larenstein) Ir. A.J. (Yolt) IJzerman Ir. H.J. (Harrie) Hekhuis Ir. D. (Debora) van Boven-Flier Vacature (Studentbestuurslid WUR)

BESTUURSVERGADERINGEN

Het bestuur kwam in 2022 negen maal bijeen, en tweemaal met de voorzitters/secretarissen van de KNBV-commissies en werkgroepen: in maart en oktober. Blijven verschijnsel is het online vergaderen. De bestuursvergaderingen zijn afwisselend online en fysiek.

Naast algemene zaken zoals de voorbereiding van de halfjaarlijkse algemene ledenvergaderingen en overleg met de commissies stond een aantal specifieke onderwerpen op de agenda. Regelmatig terugkerende gesprekspunten waren onze positie in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, de uitwerking van het Boomsoortenportaal, de ontwikkeling van de vernieuwde KNBV-website en de regelmatig terugkerende discussies over bos en bosbeheer in de media. Daarnaast is binnen het bestuur en met de werkgroep Communicatie regelmatig gesproken over de vorm en inhoud van de communicatiestrategie die in een afrondende fase is gekomen.

Andere 'interne' aangelegenheden waren de actualisering van statuten die middels de instemming van de ALV in het najaar kon worden geëffectueerd bij de notaris en de start met het actualiseren van het huishoudelijk reglement.

COMMISSIES

ACTIVITEITENCOMMISSIE

voorzitter Ing. **G.S. (Gerard) van Looijengoed**

secretaris **J. (Joyce) Penninkhof** MSc

leden Ir. **I. (Irma) Corten**

Ing. **M. (Maurits) de Groot**

B.J.W. (Bas) Lerink MSc

S. (Silke) Jacobs MSc

De Activiteitencommissie kiest ervoor om tijdens haar activiteiten zoveel mogelijk aan te sluiten bij actuele thema's en (beleids) ontwikkelingen.

De Activiteitencommissie heeft in 2022 een drietal activiteiten georganiseerd:

- 3 maart 2022 Aardhuissymposium met als thema “Fauna, bosverjonging en revitalisatie: iedereen wil(d) er wat mee”. Sprekers waren: Gerrit-Jan Spek (FBE Gelderland), Inge Verbeek/Bas Lerink (Wageningen UR) en Nico de Koning (ARK Natuurontwikkeling).
- 8 april 2022 Voorjaars ALV met als thema “Nieuw bos en bosuitbreiding”. Sprekers waren Rikke Arnouts (Provincie Flevoland), Wouter Delforterie (Provincie Gelderland, voorheen Bosgroep Midden Nederland), Joyce Penninkhof (Stichting Probos), Harrie Hekhuis (Staatsbosbeheer). Vervolgens gaven Coert Donker en Erik de Vries (Staatsbosbeheer) een excursie bij het Hollands Hout over planttechnieken en kwaliteitscontrole van aanplant.
- 4 november 2022 Najaars ALV met als thema: “Agroforestry: het antwoord voor meer bomen en duurzame landbouw?”. Sprekers waren: Piet Rombouts (Rombouts Agroecologie), Michaela van Leeuwen (LTO Noord en eigenaar melkveebedrijf), Irma Corten (Zilverberg Advies) en diverse WUR-studenten over hun onderzoeken.

Silke Jacobs is in 2022 lid geworden van de commissie.

COMMISSIE BUITENLAND

voorzitter **J.C. (Casper) de Groot**
secretaris **J.A.H.C. (Hans) Schilders**

leden **R.F. (Reijer) Knol**
M. (Meine) Jacobi
G. (Gert Jan) Roelofs
M. (Menno) van der Hoeven

In 2022 organiseerde de Commissie Buitenland een excursie naar Wallonië en Vlaanderen. Deze was met 21 deelnemers goed bezet. Op 1 juni werd gestart met excursie onder leiding van Christophe Pankert in de omgeving van Büllingen. Thema's van deze excursie waren: doorontwikkeling van monoculturen fijnspar naar gemengd structureel bos. Daarbij ook aandacht voor gemeentelijk bosbeleid en wildbeheer met edelherten.

Donderdag 2 juni werden wij door excursieleiders Christine Sanchez van Forêt Nature en Simon Hauser rondgeleid in de bossen van Domaine Haugimont (Universiteit van Namen) met o.a. de onderwerpen:

- beheer van natuurlijke verjonging (loof- en naaldbos) na kaalslag door sterfte fijnspar (letterzetter/droogte 2018),
- beheer en verjonging van oude Pinus sylvestris (1916),
- de toekomst van verzwakte douglas (1989).

Daarnaast beheer van spaarzame verjonging van eik in verjonging gedomineerd door beuk en berk in Natura2000 gebied en hoe eikenbos te beheren om natuurlijke eikenverjonging te verkrijgen zonder kaalslag. In de middag werd ingegaan op het beheer van voormalig eikenhakhout met haagbeuk en hoe dit te beheren op een manier dat de stammen van volwassen eiken beschermd worden tegen te veel zonlicht door de haagbeuk, en dus vorming van waterlot wordt voorkomen, en tegelijkertijd bosverjonging niet wordt belemmerd. Ook werd ingegaan op de vermarkting van het hout. Tot slot een bezoek aan een 25 jaar oude gemengde natuurlijke verjonging van eik, kers, esdoorn, berken, kastanje, essen op een kapvlakte van 2 ha na sterfte fijnspar.

De excursies op vrijdag vond plaats in het Meerdaalwoud en bij Westmalle en werden verzorgd door Robbie Goris. In het Meerdaalwoud was het thema jeugdverzorging in natuurlijke verjonging in gemengde opstanden met speciale aandacht voor inlandse eik. In Westmalle gingen we in op het sturen in menging en kwaliteit in jonge bossen.

We bezochten half overgroeide eikenaanplant van een kleine 20 jaar, waarin het jaar ervoor eiken waren vrijgesteld gecombineerd met vormsnoei en met behoud van mengboomsoorten. Daarna gingen we naar opstanden met natuurlijke verjonging onder scherm, van grove den met berk, zaailingen beuk en beperkte aanplant zomereik van circa 10 jaar. We sloten af in een opstand met ogenschijnlijk alleen verjonging van Amerikaanse eik onder scherm. Daar bleek echter nog verrassend veel winst te behalen in menging en kwaliteit met de nodige inspanningen.

De excursie werd afgesloten met een stadswandeling door Leuven onder leiding van een gids.

De samenstelling van de commissie is niet veranderd. Wel heeft Casper de Groot, met instemming van de ALV, de rol van voorzitter overgenomen van Reijer Knol.

STUDIEKRING

voorzitter Dr. Ir J. (Jan) **den Ouden**
secretaris Ir. **H.W.** (Harrie) **Schreppers**
leden Ir. **S.M.J.** (Sander) **Wijdeven**
Ir. **A.J.** (Yolt) **Ijzerman**
Ir. **B.J.M.** (Bart) **Nyssen**
Ir. **L.** (Loes) **Kampherbeek**
Ir. **R.L.** (Renske) **Terhürne**

Op 9 juni 2022 organiseerde de studiekring de studiedag Veerkrachtig bos. Deze bijeenkomst vond plaats in Renkum en werd bezocht door ruim 50 deelnemers. De aanleiding voor de studiedag was de invloed die klimaatverandering heeft op de bosontwikkeling en de vraag hoe bosbeheerders daar mee om kunnen gaan.

Het programma van de dag bestond uit inleidingen over Klimaatverandering, Effecten klimaatverandering op bos en bosdiensten en Veerkrachtig bos als handelingsperspectief. Daarna was er een veldexcursie naar diverse typen bosopstanden.

In de discussies rondom de studiedag werd vastgesteld dat het thema “veerkrachtig bos” niet nieuw is en op diverse manieren ook (al langer geleden) is besproken. Over het algemeen lijken beheerders het eens te zijn met de noodzaak om aan veerkracht te werken, maar lijkt de uitvoer in de praktijk vaak te wensen over te laten.

De studiekring is gestart met interne discussie over hoe de boodschap beter kan landen, in eerste instantie binnen de vereniging zelf.

Gedurende het jaar is afscheid genomen van Arno Willems als voorzitter; van Rino Jans en van Erik van der Staak. Nieuwe leden zijn Renske Terhürne en Loes Kampherbeek. Jan den Ouden heeft de voorzittershamer overgenomen.

PRO SILVA

voorzitter ing. R.K.C. (René) Olthof

secretaris ir. M.S. (Martijn) Griek

leden Ir. B.F.M. (Boudewijn) Swart, W. (Wouter) Delforterie MSc, ir. M. (Martijn) Boosten, D. (David) Borgman, V. (Vincent) Troost

Discussieleiders Marnix Bouwmeester, Meindert Bruggemans, Co van Drie, Casper de Groot, Maurits de Groot, Jeroen de Haas, Leon Hahn, Chris Hartman, Patrick Jansen, Paul Kah, Mark Karsemeijer, Reijer Knol, Willem Lammertink, Anne-Fleur Lammerts, Dennis Lindenbergh, Maarten Marsman, Yves Martens, Jaap Meeuwissen, Steven van der Meulen, Tieke Poelen, Renske Schulting, Roy Schuurman, Ronald Sinke, Peter Stouten, Étienne Thomassen, Vincent Troost, Anton Vos, Erik de Vries, Pim Vulto, Cor Zuidema

Pro Silva Nederland is een commissie van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging. De commissie Pro Silva streeft ernaar kennis over natuurvolgend bosbeheer te vergaren en ervaringen daarover uit te wisselen. De commissie Pro Silva organiseert jaarlijks een voorjaars- en een najaarsexcursie met een bepaald thema. De uitgangspunten van Pro Silva zijn de basis voor de discussies tijdens de excursies.

Excursies

Op 11, 12 en 13 mei hebben de voorjaarsexcursies met als thema 'Uitgedund in de dennen, wat nu?' plaatsgevonden. We waren deze dagen te gast op Landgoed Bieduinen in Putte op de Brabantse Wal (Noord-Brabant). Het thema was: boomgewijze uitkap in opstanden gedomineerd door grove den. Een groot deel van het Nederlandse grove dennenbossen is in relatief korte tijd vlaktegewijs aangelegd. Het alsmat doorgaan met dunnen lijkt voor de grove dennenbossen niet effectief. De voorraad aan oogstbaar hout in de heersende boomlaag raakt op. In een fors deel van deze bossen is er sprake van een weinig kansrijke onderetage. Dit zijn de zogenaamde hol staande dennenbossen! Pro Silva zet zich in voor toepassing van de principes van boomgewijs uitkapbeheer in het Nederlandse bos. Hoe doen we dit in deze dennenbossen? Kan doordunnen effectief zijn of toch beter doelgerichte verjongingskap? Hoe voorkomen we hol staande bossen? Kan de den haar plek houden in de nieuwe generatie bos?

Landgoed Bieduinen kent uitgestrekte dennenbossen, maar wordt alweer enkele decennia natuurvolgend beheerd. Dat levert inmiddels structuurrijke gemengde bossen op met een grote rol voor berk en bijmenging van andere soorten. Pro Silva Nederland was er dit voorjaar drie dagen lang te gast om tijdens haar voorjaarsexcursie samen met zo'n 85 geïnteresseerden te bekijken hoe uitkap en den samen kunnen gaan. Deelnemers sloten de dag op de Brabantse Wal af met veelal positieve reacties. De lange reis naar het zuiden vond men zeker de moeite waard. Geroemd werden voornamelijk de mooie bosbeelden, de mogelijkheden van kwaliteit in de ondergroei en de mogelijkheden om tijdens de excursies kennis en kunde te delen en van anderen te leren. Meerdere keren werden complimenten gegeven aan de beheerder voor het gevoerde beheer. Het werken met doeldiameters gaf enkelen nieuwe inzichten en mogelijkheden om dit in het achterhoofd te houden. Een openbaring waren de mogelijkheden die gezien kunnen worden in de ondergroei, uiteraard afhankelijk van de locatie en de wilddruk ter plaatse. Mooi om te zien hoe er gebruik gemaakt wordt van wat je krijgt, zonder er veel dure investeringen in te doen. Enkelen vragen zich wel af wat de berk doet over 20 tot 30 jaar, hoe deze zich stand houdt en wat de opbrengsten zijn.

Op 12, 13 en 14 oktober vonden de najaarsexcursies plaats in het Horsterwold in Zeewolde (Flevoland), met als thema: 'Uitkapsystemen op rijke gronden, waar te beginnen?'. De Flevolandse bossen staan op rijke kleibodems van de voormalige Zuiderzee en er is een weelde aan loofhoutsoorten die het bosbeeld bepalen. De potentie van deze bossen is dan ook groot, alsmede de uitdagingen. De groei- en daarmee het hout producerend vermogen is enorm, maar ziektes als essentaksterfte en het verdrogen van de fijnspar tekenen eveneens het huidige bosbeeld.

Zo'n 50 deelnemers reisde af naar Zeewolde om met eigen ogen enkele voorbeelden van uitkapsysteem in de rijke polderbossen te bekijken. We kunnen terugkijken op een zeer geslaagde najaarsexcursie. Ondanks wisselende weersomstandigheden hebben we toch de typische beelden van het 'polderbos' goed kunnen uitlichten. Met als leidraad in de discussie het doel van Pro Silva: "de teelt van kwaliteitshout binnen een gemengd, kleinschalig, ongelijkjarig boscysteem met een fors aandeel inheemse boomsoorten. Uitkapbeheer is hierbij het uitgangspunt."

In de plenaire afsluiting werd vaak aangegeven dat er veel kwartjes zijn gevallen. Van het werken met doeldiameters tot het benutten van natuurlijke processen en het op een andere manier invliegen van verjonging in populier. Een leuke opsteker was dat iedereen blij verrast leek op de diversiteit van het jonge polderbos en wat een rijkdom de bodem met zich mee brengt. Een belangrijke conclusie was dat je op deze groeiplaatsen bij de les moet zijn, want door de enorme groei- en opbrengsten ben je zo maar eens te laat!

Overige activiteiten

Op 22 april heeft met de discussieleiders de voorbereidingsdag voor de voorjaarsexcursies op Landgoed Bieduinen plaatsgevonden. Tijdens deze voorbereidingsdag worden de beoogde te bezoeken bospercelen bezocht en wordt met elkaar de opzet, het doel en de vragen voor de excursiedagen besproken.

Van 15 tot en met 17 juni heeft de jaarlijkse Internationale Pro Silva bijeenkomst in Luxemburg plaatsgevonden. Vanuit Pro Silva Nederland heeft René Olthof deze bijeenkomst bijgewoond.

Op 22, 23 en 24 juni hebben een aantal discussieleiders een meerdaagse excursie naar Wallonië bijgewoond. We waren op donderdag te gast bij bosbeheerders van de bossen van Liegé en op vrijdag te gast van Bullange, in het Duits sprekende deel van België.

Op 9 september vond de jaarlijkse verdiepingsdag plaats voor de discussieleiders in het Horsterwold in Zeewolde (Flevoland). Hierbij zijn verschillende mogelijkheden voor kleinschalig bosbeheer en uitkap in loofbossen op rijke grond bekeken.

Op 21 september heeft met de discussieleiders de voorbereidingsdag voor de najaarsexcursie in het Horsterwold in Zeewolde plaatsgevonden. Tijdens deze voorbereidingsdag worden de beoogde te bezoeken bospercelen bezocht en wordt met elkaar de opzet, het doel en de vragen voor de excursiedagen besproken.

Op 15 december heeft de jaarlijkse vergadering van het bestuur van Pro Silva met de discussieleiders plaatsgevonden. Hierbij is onder andere teruggekeken naar het afgelopen jaar en zijn de data en bijeenkomsten in 2023 besproken en vastgelegd.

Daarnaast is in 2022 gestart met de vertaling van een tweede brochure van Pro Silva Wallonië. Deze zal naar verwachting in 2023 worden uitgebracht, Tevens is gewerkt aan het ontsluiten van de informatie met betrekking tot voorbeeldbossen in Nederland. Ook dit zal naar verwachting in 2023 verder worden uitgewerkt.

COMMISSIE BOSGESCHIEDENIS

voorzitter	Ing. R. (Robert) van Iersel MSc
secretaris	Ir. J.N. (Jim) van Laar
penningmeester	Drs. Ing. N. (Nienke) Welle
leden	Drs. Ing. E. (Erik) van den Berg Ir. J. (Jan) Nuesink P. (Pascal) Sauren MSc Ing. G.J. (Joanneke) Smalbraak

De Commissie Bosgeschiedenis, voortgekomen uit de in 2008 opgeheven Stichting Boskaart Nederland 1832, beoogt het bevorderen van de beoefening en beleving van de bosgeschiedenis in Nederland door enerzijds kennis uit te wisselen en anderzijds boshistorische informatie veilig te stellen voor de toekomst.

In het verslagjaar heeft de Commissie Bosgeschiedenis driemaal formeel en in hybride vorm vergaderd (vergaderingen 51 - 53). Daarnaast vonden enkele informele overleggen plaats. Op 30 september heeft de commissie een themamiddag georganiseerd te Heilig Landstichting ten oosten van Nijmegen. De aanleiding daartoe was de boekpresentatie van de auteur en emeritus-hoogleraar Milieugeografie Klaas Bouwer twee jaar eerder, getiteld 'Bij de boom van Maria; De geschiedenis van Mariënboom en het Mariënbosch'. Er kwamen zo'n kleine twintig personen bijeen om enkele lezingen te beluisteren en een rondgang te maken door het eeuwenoude Mariënbosch. Daarbij werd Bouwer bijgestaan door ecooloog Bert Maes. De combinatie van lezingen en een begeleide wandeling met wetenswaardigheden en discussies daarover werd als zeer inspirerend ervaren. Het verslag van deze themamiddag verscheen in het decembernummer van het Vakblad NBL (#190).

De samenstelling van de commissie heeft in 2022 enkele veranderingen ondergaan. Het voorzitterschap van Jochem Borgesius was in het najaar van 2021 reeds overgedragen aan Robert van Iersel. Jochem was betrokken bij de oprichting van de commissie in 2008 en sinds dat jaar onafgebroken de voorzitter. Tijdens een feestelijk afscheid op 6 mei werd Jochem tijdens een culinair samenzijn in Wageningen in het zonnetje gezet met enkele speeches door de nieuwe voorzitter en een afgevaardigde van het bestuur, waarbij zijn verdiensten en de highlights die tijdens zijn voorzitterschap plaatsvonden voor het voetlicht werden gebracht.

De zoektocht naar nieuwe leden heeft twee nieuwe kandidaten opgeleverd. Deze nieuwe leden zijn: Erik van den Berg en Jan Nuesink en zij traden aan het eind van het verslagjaar toe tot de commissie. In de voorjaars ALV zullen deze leden worden voorgesteld. Onder leiding van Robert is een nieuwe en enigszins zakelijke vergaderstructuur opgezet met het doel om projectmatiger te kunnen werken.

COMMISSIE NATUURLIJKE VERJONGING

Opgericht in november 2009.

voorzitter	S. M. (Suzanne) Kerstens
secretaris	D. (Dave) Verkaik
penningmeester	J. H. R. (Julian) Pijls
leden	E. C. J. B. (Esther) Vervoort
	P. (Peter) Kappert
	H. (Herwin) Jut
	M. (Maud) Bartelink
	A. D. (Annelinde) Dingemans
	A. U. M. E. (Anne-Fleur) Lammerts
	N. S. (Niels) Seignette

Het jaar 2022 had een rustig verloop, echter was het hoogtepunt het Voedselbossen Symposium met aansluitend een excursie naar Ketelbroek. Het was nieuw voor de commissie om het met Bos en Hout support te regelen, echter is het allemaal zeer geslaagd en kijken we met trots terug naar deze activiteit. Daarnaast heeft de commissie een rol gespeeld met het ondersteunen van het symposium Bos- en Wildbeheer op de Hogeschool van Hall Larenstein.

Voor het nieuwe jaar zijn ook ideeën verder uitgedacht betreffende mogelijke nieuwe sprekers en activiteiten. Zo is ook de band met Yuverta nieuw leven ingeblazen en hopen wij in de toekomst hier mee samen te kunnen werken, evenals met de IFSA van de WUR om een Engelstalige activiteit te organiseren.

In het jaar 2022 heeft Bo Konings afscheid genomen van ons en vervolgt haar weg bij het Boomkwaliteitsteam in Arnhem. Daarnaast heeft David Kingsma afscheid genomen van de commissie (en als bestuurslid). Beiden hebben een geruime tijd bij de commissie gezeten en veel betekend voor ons en de KNBV. Wij willen hen beiden ontzettend bedanken voor de inzet de afgelopen jaren en wensen hun veel succes toe in de toekomst.

Commissie Nationale Bosbeheer Quiz

voorzitter Ing. **L.A.S.** (Simon) **Klingen**
Secretaris Ir. **R.** (Renske) **Terhürne**
Penningmeester Ing. **G.S.** (Gerard) **van Looijengoed**
Leden Prof. Dr. Ir. **G.M.J.** (Frits) **Mohren**
J.M. (Joyce) **Penninkhof** MSc
Dr. M. (Mart) **Vlam**
W. (Wouter) **Delforterie** MSc

In 2022 heeft de commissie twee nieuwe leden verwelkomt en is gestart met de voorbereidingen voor een quiz in 2023.

KIJKEN BIJ COLLEGA'S

Organisatie Ing. **P.B. (Peter) Stouten**

Praten over het bos kan verreweg het beste in het bos zelf. Vanuit die gedachte wordt door deze eenmanscommissie een tweetal excursies per jaar georganiseerd. Een bosbeheerder is gastheer en deelt met collega's een of meer beheeraspecten die bij hem/haar een rol spelen. Het blijkt dat het uitwisselen van ideeën en ervaringen positief werkt en zeer leerzaam is. De vorm waarin dit gebeurt is een informele middagexcursie met een beperkt aantal deelnemers.

De voorjaarsexcursie van 2022 is eind april gehouden in de bossen Stichting Twickel bij Delden. Landgoed Twickel is een bijna zeven eeuwen oud en 4.400 hectare groot landgoed gelegen vlakbij Delden in Twente. Naast het kenmerkende kasteel en diverse historische gebouwen en boerderijen, biedt het kleinschalige coulisselandschap veel natuurlijke variatie waarin uitgestrekte bossen, heidevelden, vennen, akkers en weilanden omzoomd met houtwallen elkaar afwisselen. Landgoed Twickel heeft een eigen houtzagerij. Ongeveer de helft van het landgoed bestaat uit bos en natuurterreinen. De overige oppervlakte is landbouwgrond. Van de bossen heeft 1/3 de functie natuurbos, 1/3 de functie houtproductie en 1/3 is gemengd natuur en houtproductie. Wij bezoeken een gedeelte met oude grove dennenbossen dat hol staat en houtproductie als functie heeft. Gastheer is Gert-Jan Roelofs. In de holstaande opstanden van grove den heeft hij wisselende schaal verjongingseenheden gerealiseerd. Ook het beheer van het jonge bos is verschillend gevoerd. Tijdens de excursie wordt een aantal voorbeelden van dit jonge bos bekeken en gesproken over het beheer ervan.

De najaarsexcursie is eind oktober in het Larserbos van de Stichting Flevolandschap: een jonge organisatie met ook heel jonge terreinen. Gastvrouw Linde van der Burgh wordt bijgestaan door enkele collega's. Het grootste deel van het Larserbos ligt op kalkrijke zware klei.

In de grotendeels omgevormde populieren zijn verjongingsgroepen die bestaan uit massale wortelopslag van ca. 10 jaar oud, waarin niets in is gebeurd. Ervaringen in de bossen van Staatsbosbeheer leert dat je hier heel snel, als de uitlopers niet ouder zijn dan 4 jaar, bij moet zijn: de groei is enorm en al na enkele jaren is er zodanige kroonsluiting dat de populier na dunning de groei niet hervat en het risico op stambreuk enorm groot is.

Verder zijn opstanden van zomereik (met haagbeuk), esdoorn en beuk bezocht. De groeikracht van deze opstanden is imposant. Het beheer is extensief geweest. Het voornemen is het beheer te intensiveren. Dan is de vraag hoe dat dan het beste kan worden uitgevoerd. Het werken met toekomstbomen is een optie. Met name in de beuk is een alternatief om eerst de dikste en kwalitatief mindere bomen te oogsten. De start van een uitkapbeheer.

De jonge beheerders van het Flevolandschap hebben het als positief en zinvol ervaren om met een groep ervaren bosbeheerders van gedachten over het beheer te kunnen wisselen.

WERKGROEP WIKIPEDIA-BOSPROJECT

Redactie **Derk de Groot**
Cathrien de Pater
Gertjan Renes
Kees van Vliet

De VRC bestaat nu bijna veertien jaar en was voorheen bekend als: Voorlopige Redactie Commissie (VRC) Wikipedia-Bosproject. De VRC stimuleert vakgenoten lemma's te schrijven die door de VRC worden geredigeerd en vervolgens op Wikipedia geplaatst.

Zoals altijd bestaat een deel van het werk uit het bijhouden van de door de VRC in het verleden geplaatste lemma's en het zo nodig reageren op veranderingen.

In 2022 is een nieuwe ronde van het KNBV studentenschrijfproject van start gegaan. Het doel van dit project is om studenten (niet alleen leden van de KNBV) te stimuleren tot het schrijven van conceptlemma's over een bos-gerelateerd onderwerp voor Wikipedia. Voor goede bijdragen is een vergoeding beschikbaar. Een soortgelijk project wordt voor de Vereniging Tropische Bossen (VTB) georganiseerd.

In 2022 werden twee lemma's, die omstreeks tien jaar geleden zijn geplaatst, volledig herzien door de VRC zelf. Dit waren de lemma's Bosbeheer (aanzienlijk uitgebreid) en Vereniging Tropische Bossen (over de VTB als organisatie). Het nieuwe lemma Kunstmatige verjonging in het bosbeheer kwam tot stand in het kader van het KNBV-schrijfproject. Daarnaast is een nieuw lemma Klimaatadaptief bosbeheer vrijwel gereed voor plaatsing. Dit artikel komt ook voort uit het studentenschrijfproject.

Het totale aantal door de VRC geplaatste en geheel herziene lemma's is daarmee op 28 gekomen. Alle artikelen worden met een korte inleiding en een link naar het Wikipedia-lemma vermeld op de KNBV website.

De VRC hoopt eind 2023 weer een nieuwe ronde van het KNBV-studentenschrijfproject te mogen organiseren. Ook worden KNBV-leden (of collega's) van harte uitgenodigd om nieuwe lemma's te schrijven of bestaande lemma's te verbeteren. Een auteurshandleiding en onderwerpenlijst zijn daarvoor beschikbaar.

Tot slot: de VRC vertoont geleidelijk aan toenemende verouderingsverschijnselen. Initiatieven ter verjonging van de commissie in 2022 hebben geen resultaat opgeleverd. Verjonging in 2023 is cruciaal om slagvaardig te kunnen blijven functioneren.

COMMISSIE POPULIER

voorzitter **Patrick Jansen**
Secretaris/penning
meester **Martijn Boosten**
Leden **Paul Copini**
Jitze Kopinga
Sven de Vries

De commissie populier is opgericht tijdens de voorjaars ALV 2022 en is een voortzetting van de Stichting Populier. Deze Stichting is in het voorjaar van 2022 opgeheven. Doel van de commissie is kennis over populier te verspreiden onder professionals werkzaam in aanleg en beheer van bos, landschap en stedelijk groen en de houtverwerkende industrie. De commissie organiseert jaarlijks een evenement (excursie, symposium, workshop, ...).

In 2022 zijn er geen evenementen georganiseerd door de commissie. Wel is er gewerkt aan de voorbereidingen van een studiedag over de rol van populier bij de bosuitbreidingsopgave die begin 2023 wordt gehouden.

Daarnaast heeft de commissie de website www.populierenland.com actueel gehouden en gewerkt aan de integratie van deze site in de website van de KNBV.

Tot slot heeft de commissie internationale contacten onderhouden met de International Poplar Commission van de FAO.

VERTEGENWOORDIGING KNBV IN ANDERE BESTUREN EN COMMISSIES

VAKBLAD NATUUR BOS LANDSCHAP

Bestuursvertegenwoordigers in het Vakbladbestuur

Ir. **H.** (Harrie) **Hekhuis**

Ing. **H.** (Hans) **Gierveld**

Het Vakblad Natuur, Bos, Landschap wordt gebruikt als het verenigingsorgaan van de KNBV. De KNBV heeft elk nummer 2 volledige pagina's tot haar beschikking om te vullen. De pagina's bevatten één hoofdartikel, geschreven n.a.v. een KNBV activiteit, korte nieuwsberichten vanuit de vereniging zoals aankondigingen en verslagen en een column geschreven door verschillende columnisten. Coördinatie van de kopij voor het vakblad ligt in handen van Kees Konings in overleg met bestuur en commissies.

OVERIGE ACTIVITEITEN EN ALGEMENE INFORMATIE OVER DE KNBV

LEDENAANTAL

Het ledental van de vereniging was per 31 december 2021: 557.

Per 31 december 2022 sloot het ledental op: 567 (waarbij 28 opzeggingen en 38 nieuwe inschrijvingen zijn verwerkt).

SPONSOREN VAN DE KNBV

ASR Vastgoed Vermogensbeheer

Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen

Stichting het Limburgs Landschap

Daarnaast is er nog één sponsor welke anoniem wenst te blijven.

DONATEURS VAN DE KNBV

Goois Natuurreserveaat; Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten; PWN; Gemeente Den Haag; Gemeente Rotterdam Stadsbeheer; Provincie Utrecht; Federatie Particulier Grondbezit; Landgoed Den Treek-Henschoten; Stichting Schovenhorst; 't Schoutenhuis B.V.; Gemeente Gemert-Bakel; Staro Natuur en Buitengebied; Gemeente Venray; Gemeente Bergen; Bosland Adviesbureau; Stichting Probos; Gemeente Ede; Provincie Gelderland; Gemeente Arnhem; Gemeente Renkum Afd. Wijk; Stichting Huis Bergh; Gemeente Apeldoorn; Stichting IJssellandschap; Eelerwoude B.V.; Stichting Edwina van Heek; Gemeente Ommen; Gemeente Borger – Odoorn; Gemeente Heerde, afd. Bos; Stichting Maatschappij van Weldadigheid; AOC Terra MBO Meppel; It Fryske Gea; Gemeente Ermelo; NLAdviseurs; Parenco Hout B.V.